

Foto: Johan Kamermans

INHOUD

WOORD VOORAF	5	COLLECTIE EN BEHEER	23
		Aanwinsten	23
MISSIE, KERNTAAK EN VISIE	7	Samenstelling van de collectie	26
Missie en Kerntaak	7	Deelcollecties	26
Visie	7	Herkomst en eigendom	26
		Cultuurhistorische waarde	27
		Registratie en documentatie	27
CODES	9	Bruiklenen	27
Governance Code Cultuur	9	Onderzoek en publicaties	28
Diversiteit & Inclusie	9		
Fair Practice Code	9	HUISVESTING	30
		RISICOMANAGEMENT	31
ORGANISATIE	11	SAMENVATTING JAARREKENING	34
		Stichting Nederlands Tegelmuseum	34
PUBLIEK EN PRESENTATIE	14	RELATIES	36
Tentoonstellingen	14	STICHTING VRIENDEN NEDERLANDS TEGELMUSEUM	38
Kleinere presentaties	15		
Vriendenexposities	16	BIJLAGEN	41
Educatie schoolgroepen	17	Bijlage 1: Governance Code Cultuur	41
Bezoekers	19	Bijlage 2: Code Diversiteit & Inclusie	44
Communicatie en marketing	19	Bijlage 3: Fair Practice Code	45

Foto: Jan Punter

WOORD VOORAF

Het museum heeft voor haar toekomst betere huisvesting op een voor een groter publiek toegankelijke locatie nodig. In 2025 was huisvesting dan ook opnieuw het centrale thema voor het Nederlands Tegelmuseum. Verschillende opties voor nieuwbouw op een goede locatie zijn in onderzoek. Onderzocht wordt wat de haalbaarheid van de diverse opties is: aan welke voorwaarden moet worden voldaan, wat zijn financieringsopties en welk tijdsplan zal een eventuele realisatie met zich meebrengen.

Intussen gaat het museale bedrijf door, met grote inzet van de staf en de vrijwilligers. Het meest noodzakelijke onderhoud aan het gebouw is gedaan met de hulp van bouwkundig onderlegde vrijwilligers. Ook is vervanging van de directie - die vanwege ziekte zich eerder in het jaar moest terugtrekken - gerealiseerd.

Museaal was het weer een prachtig jaar met als hoogtepunt de presentatie van het tegeltableau van Willem van der Kloet uit het Rijksmuseum dat het Nederlands Tegelmuseum in langdurig bruikleen heeft verworven met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Fonds Fusien).

Ook is er een nieuw educatief programma ontwikkeld dat vooral gericht is op kinderen, met het doel museumbezoek voor deze categorie bezoekers aantrekkelijk te maken.

Financieel sloten we het jaar negatief af. De financiële positie van het museum blijft moeilijk. Achterblijvende bezoekersaantallen blijven een punt van zorg. Met een gerichte marketing probeert het museum meer bezoekers te trekken.

De steun die het museum van de Vrienden krijgt zowel voor wat betreft de collectie, kennis maar ook op allerlei ander gebied is uniek!

Opnieuw een bewogen jaar! Het bestuur bedankt staf, medewerkers, vrijwilligers en ook de Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum, subsidiënten en alle partijen die betrokken zijn bij het museum voor hun bijdrage in 2025.

31 maart 2026

Diederik von Meyenfeldt
Voorzitter bestuur

KLEI... TEGELS... KERAMIEK

Het Nederlands Tegelmuseum toont de grootste en meest veelzijdige collectie Nederlandse wandtegels en tegeltableaus vanaf de late Middeleeuwen tot hedendaagse keramiek. Een unieke en historisch belangrijke verzameling van een bijzondere tak van Nederlands design.

U vindt onze collectie in een aantal zalen. Om u kennis te laten maken met de verhalen bij de collectie zijn er tegelverhalen opgeschreven. Bij 36 objecten vindt u een QR-code. Door deze QR-code te scannen met de camera van uw mobiele telefoon, komt u op een pagina waar u het tegelverhaal bij dit object kunt lezen.

Heeft u vragen over het museum of onze collectie? Stel ze gerust aan onze vrijwilligers/medewerkers. Zij helpen u graag.

Wilt u ons museum steunen? Word dan Vriend van het Nederlands Tegelmuseum. Meer informatie over de Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum vindt u bij de entree.

Zaal 1-6: Traditionele tinglazuurtegels - 17e-19e eeuw

1. Tegels maken, oprichting museum
Kleinere wisselexpositie
2. Tegeldecors (Dingeman Korf)
3. Tegeldecors (Dingeman Korf)
4. Internationale voorlopers en invloeden
5. Helene Kröller-Müller Kamer
6. Collectie Manschot-van der Meij en slagerij Ruijssenaar

Zaal 8, 9, 10 en 12: Nieuwe kunst - 1880-1940

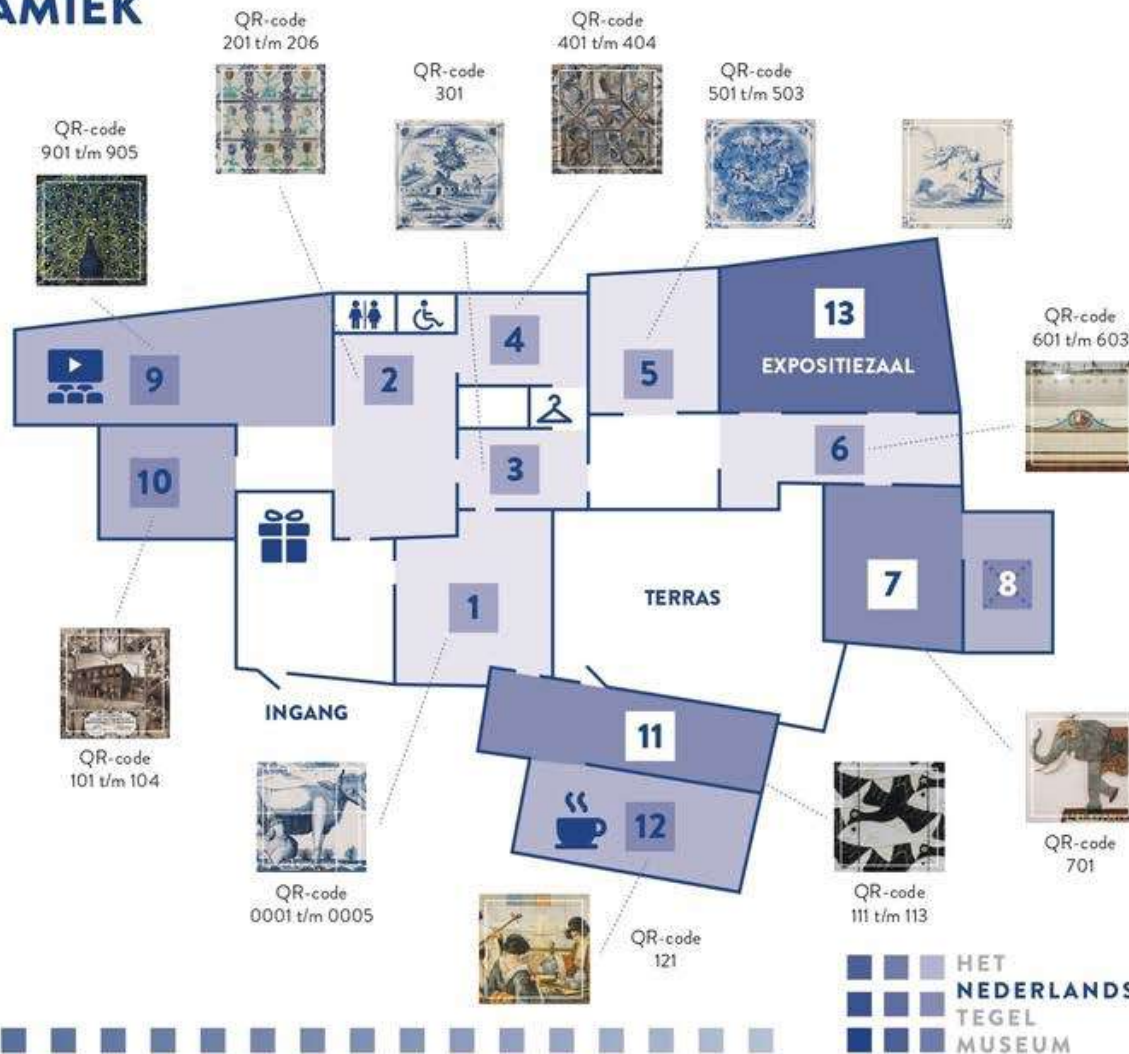
8. Tijdelijk gesloten voor publiek
9. Monumentale toepassingen (Max Laeuger)
10. Winkels van De Gruyter
12. Winkels van De Gruyter

Zaal 7 en 11: Keramisten en kunstenaars - 1950-heden

7. Judith Laqueur-Révész en de Gelukkige Olifant
11. Keramisten en kunstenaars (o.a. Karel Appel)

Zaal 13: Expositiezaal

Naakte Onschuld. Cupido op tegels, (t/m 1 maart 2026)

MISSIE, KERNTAAK EN VISIE

Missie en Kerntaak

Het Nederlands Tegelmuseum toont als enige museum in Nederland de ontwikkeling van de Nederlandse tegel van de zestiende eeuw tot nu. Onze missie is de grote cultuurhistorische waarde van antieke tegels, tegeltableaus en in toenemende mate ook moderne keramiek aantrekkelijk zichtbaar te maken voor jong en oud.

Onze kerntaak is om de grote cultuurhistorische waarde van de tegelcollecties, tegeltableaus en moderne keramiek op een aantrekkelijke manier te tonen.

Visie

Het Nederlands Tegelmuseum deelt passie voor tegels aan de hand van een groot en actueel verhaal over kleine tegels in een veranderende wereld. We doen dat met aansprekende presentaties, verhalen en programma's, gebaseerd op onze unieke collectie, kennis en informatie. We willen mensen inspireren met bijzonder Nederlands (cultureel) erfgoed en de betekenis daarvan voor mensen door de eeuwen heen.

Dat willen wij doen in een duurzaam gebouw op een nieuwe locatie.

Foto: Marjon Gemmeke

CODES

Governance Code Cultuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het in acht nemen van de Code.

- Het bestuur en de directeur passen de Governance Code Cultuur toe en maken dit kenbaar in het jaarverslag, de jaarrekening en op de website. Bijlage 1.
- De toepassing van de principes van deze code sluit aan bij doelstelling, aard en omvang van het museum. Soms wordt afgeweken van een praktijkaanbeveling. Aard en omvang van de organisatie of aanwezige kennis en ervaring leveren hiervoor de motieven.

Diversiteit & Inclusie

- De reflectie op inclusiviteit en diversiteit en het handelen dienaangaande is beschreven in de reactie van het Nederlands Tegelmuseum op de Code Diversiteit & Inclusie. Bijlage 2.
- Het Nederlands Tegelmuseum implementeert de Code Diversiteit & Inclusie in de eigen organisatie en is bereid met 'het veld' in gesprek te gaan om van andere organisaties te leren.

Fair Practice Code

Het Nederlands Tegelmuseum onderschrijft de Fair Practice Code. Met inachtneming van de onderschreven Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie reageert het museum middels het principe 'pas toe of leg uit' op de aanbevelingen.

Deze reflectie vindt u in Bijlage 3.

Foto: Kim Kok

ORGANISATIE

Het museum kent een bestuur dat als bevoegd gezag fungeert en de werkzaamheden binnen het museum delegeert aan de directeur die bijgestaan wordt door stafleden.

Bestuursleden

		Termijn tot
Voorzitter	mr. Diederik von Meyenfeldt	maart 2029
Secretaris	drs. Pieter J.G. de Ree Msc	november 2029
Penningmeester	Marga van Berkel	februari 2027
Lid	drs. Gerda Brust	maart 2029
	Roelf Jager	augustus 2029
	drs. Hester Veltman-Kamp	februari 2027
Adviseur	Lejo Schenk, Voorzitter Stichting Vrienden	
Directeur	Eric baron Mackay <i>(tot 1 februari 2025)</i> Merel van der Sloot en Jonathan Vosman <i>(van 1 mei 2025 tot 1 september 2025)</i> Ilse Smaling <i>(vanaf 1 januari 2026)</i>	

Scheidend directeur Eric Mackay met Mandy Vermeer
Foto: Tonny Pijper

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar vijfmaal, waarvan één keer online. Deze vergaderingen werden op één na bijgewoond door de conservator.

Het jaarlijkse overleg van het museumbestuur met het bestuur van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum vond ook dit jaar weer plaats in augustus.

Vaste agendapunten in de vergaderingen van het bestuur zijn: huisvesting, exposities en collectie, informatie over staf en medewerkers, en financiën. In het verslagjaar was naast de huisvesting de zoektocht naar een nieuwe directeur een belangrijk hoofdonderwerp.

Door enkele bestuursleden is veel tijd gestoken in het onderzoeken van nieuwe locaties voor het museum. Terugkoppeling hierover werd zowel schriftelijk als ook online gedaan in informele vergaderingen.

Beloningsbeleid

De Fair Practice Code beoogt om werkenden in de culturele sector op een juiste en rechtvaardige wijze te belonen en om een duurzame en transparante bedrijfsvoering te voeren.

De Fair Practice Code is door het bestuur als leidraad vastgesteld. De medewerkers van het Nederlands Tegelmuseum vallen niet onder een CAO. Er is voor twee medewerkers een pensioenvoorziening ingericht.

Vrijwilligers hebben recht op een reiskostenvergoeding.

Het bestuur is onbezoldigd en krijgt geen vergoedingen voor gemaakte onkosten.

Expositiecommissie

Marga van Berkel
dr. Johan Kamermans
Ger de Ree
Peter Berben MA
drs. ir. Frans Klein
drs. Lamberthe J. de Jong

Voorzitter

Exposities worden voorbereid door de expositiecommissie die periodiek bij elkaar komt. In 2025 werd zesmaal vergaderd. De exposities behandelen diverse thema's waarbij uitgangspunt is objecten uit onze brede collectie te tonen in samenhang met die van de met ons samenwerkende exposanten.

Medewerkers

Conservator	Dr. Johan A. Kamermans
Financiën en Administratie	Mr. Annette P. Meier-Wierenga
Marketing & communicatie	drs. Gerda Brust, Mandy Vermeer
Social Media	Romy Hasselaar
Baliemedewerkers	Jelly G. Gribnau-van der Kamp Ute Koning
Rondleiders	Peter Berben, Peter Frie
Educatief medewerkers	Ria Dijkstra, Peter Frie

Vrijwilligers

Marjo Beumer-Bronkhorst, Dina de Bondt, Bertus uit den Bosch, Dirk van Bruggen, Gerda Brust, Jan Clifford, Coby Dijkhorst, Ria Dijkstra, Peter Frie, Peter Hammink, Tineke Koger-van de Handel, Els van Lier, Tineke van Lith, Ton van der Meijden, Bert Schrage

Alle vrijwilligers hebben een eigen taak binnen het museum. De taken die worden uitgevoerd zijn onder meer de baliedienst, het organiseren van wisseltentoonstellingen, assistentie bij het registreren van de museumcollectie, de schoonmaak, het verzorgen en het onderhouden van het gebouw en de tuin, het verzorgen van de voorzieningen in de koffiekamer, het assisteren bij de in- en verkoop voor de museumwinkel. Onze tuinvrijwilliger is bijna dagelijks bezig met het verzorgen van de buitenruimte.

Alle medewerkers worden gestimuleerd deel te nemen aan cursussen en studiemogelijkheden die worden geboden door Erfgoed Gelderland en andere aanbieders in het museale veld.

BHV

In 2025 zijn drie ontruimingsoefeningen gehouden.

De medewerkers en vrijwilligers hebben op 10 november 2025 een herhalingscursus gevolgd op locatie, waarbij alle vaardigheden werden getraind. Elf deelnemers hebben het BHV-certificaat behaald.

In 2026 gaat de verdere ontwikkeling van de BHV door, met ontruimingsoefeningen en een herhalingscursus.

Medewerkersdag

De medewerkersdag had dit jaar als bestemming het Zilvermuseum in Schoonhoven. Na een mooie rondleiding en een memorabele terugreis die door file en panne erg lang duurde, sloten we de dag af met een diner in Otterlo.

Deze excursie vindt altijd plaats op maandag en dan is het moeilijk een museum te vinden dat wil opengaan voor bezoek. Het Zilvermuseum heeft ons voorgesteld een retourbezoek in Otterlo te brengen. Dat heeft plaatsgevonden op maandag 3 november.

Foto: Johan Kamermans

PUBLEK EN PRESENTATIE

Tentoonstellingen

In 2025 zette het museum de lijn voort van een inspirerend tentoonstellingsprogramma, waarin zowel doorlopende tentoonstellingen uit 2024 als nieuwe presentaties een plek kregen in ons publieke aanbod. Naast de vaste collectie en de permanente tentoonstellingen De Helene Kröller-Müller Kamer en De Gelukkige Olifant organiseert het museum jaarlijks wisseltentoonstellingen met daarnaast een aantal kleine presentaties, waaronder in de Vriendenvitrine.

Foto: Marcel Köppen

Twee tentoonstellingen die in 2024 zijn geopend, liepen door tot in 2025. Zo werden 'Hier wordt gewerkt. Beroepen op tegels' en 'Tegelwerken van Helly Oestreicher' voortgezet tot en met 9 maart 2025.

Naakte Onschuld. Cupido op tegels

10 april 2025 – 1 maart 2026

Foto: Tonny Pijper

Deze expositie neemt de bezoeker mee in de veelzijdige verbeelding van Cupido in de Nederlandse tegelkunst vanaf de zestiende eeuw tot in de negentiende eeuw. Met een combinatie van archeologische voorbeelden, zeldzame bruiklenen en thematisch gegroepeerde tegels toont de tentoonstelling hoe het iconische motief van Cupido zich heeft ontwikkeld en hoe het door de eeuwen heen in verschillende contexten is ingezet.

Tijdens de looptijd van deze tentoonstellingen organiseerde het museum diverse publieksactiviteiten, waaronder een inleidende lezing die extra context bood bij het thema 'Cupido'. Daarnaast stimuleerden samenwerkingsprojecten met externe partners de zichtbaarheid van het tentoonstellingsprogramma en droegen ze bij aan regionale culturele netwerkvorming.

Kleinere presentaties

2025 kende een breed palet aan kleinere presentaties die een aantrekkelijke en thematische aanvulling op het reguliere tentoonstellingsprogramma boden.

Barbara Hofker – tegelschilderkunst op Ameland

10 april tot 12 augustus 2025

Deze overzichtspresentatie met werk Barbara Hofker-Esser (geboren 1945) bood inzicht in haar keramische ontwikkeling en ambachtelijke tegelkunst, met werk dat uiteenloopt van traditioneel tot meer experimenteel van aard.

Aardewerkfabriek Tichelaar in Makkum

medio augustus 2025 – 11 februari 2026

Foto: Johan Kamermans

Medio augustus 2025 werd een presentatie geopend rond de collectie van Tichelaar Makkum, samengesteld door een trouwe museumvriend. Deze presentatie legde de nadruk op het rijke productie-arsenaal van de beroemde plateelbakkerij en belichtte een selectie keramische objecten uit de late negentiende en vroege twintigste eeuw.

Vriendenexposities

In de Vriendenvitrine bieden kleinere presentaties van begunstigers van de stichting Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum een aantrekkelijke en thematische aanvulling op het reguliere tentoonstellingsprogramma. De inrichting van deze vitrines werd namens de Stichting Vrienden voorbereid en gecoördineerd door Leo van Druten en Frans Klein.

Flora's bloementegels

10 april 2025 – september 2025

Deze presentatie is samengesteld uit de verzameling op botanisch geïnspireerde tegels van Flora Schütz.

Piet Korstman

september 2025 – februari 2026

Museumvriend Korstman toont een persoonlijke keuze van antieke tegels, alle afkomstig uit oorspronkelijke toepassingen zoals wanden, plinten en schouwen. Om de samenhang en herkomst van de tegels inzichtelijk te maken, presenteert hij de objecten in zogenoemde 'kwartetten': groepjes van vier tegels die doorgaans uit één baksel afkomstig zijn en waar mogelijk met vermelding van herkomst.

Educatie schoolgroepen

We zijn blij dat er weer aandacht is voor het Nederlands Tegelmuseum vanuit het onderwijs. Twee vrijwilligers, Peter Frie en Ria Dijkstra, zijn gespecialiseerd in het rondleiden van schoolgroepen. In 2025 hebben vijf schoolgroepen van de Sterrenschool Zevenaar het museum bezocht.

Naast schoolgroepen hebben we in 2025 regelmatig op reservering groepen ontvangen vanuit het hele land. We merken dat het museum weer wordt gevonden door groepen die een uitje plannen. Dit betreft families, vrienden en verenigingen die een rondleiding krijgen en soms ook het tegelschilderen boeken. In totaal kwamen er 12 groepen met 289 personen.

Cultuursnack.nu

Grace Erskine, artist educator, benaderde ons met een voorstel voor creatieve en educatieve toevoegingen aan ons aanbod in de vorm van een cultuursnack. Cultuursnack.nu biedt leuke, vlotte en laagdrempelige kennismakingen met kunst, cultuur en erfgoed met korte thematische presentaties rond geselecteerde objecten, waaronder de Bart van der Leck-tegels, ontwikkeld in samenwerking met regionale educatieve partners. Een cultuursnack kan op elk moment van de dag worden ingezet op het smartboard of de tablet, ook los van een kunstproject of een gepland museumbezoek. Op deze manier is samen kunst ontdekken niet ingewikkeld, maar makkelijk én leerzaam!

Speurtocht en kleurplaten

Het aanbod voor kinderen van 6-10 jaar is vernieuwd door de bestaande speurtocht te herzien. Grace Erskine heeft de vragen interactiever gemaakt en het boekje een modern en aansprekend uiterlijk gegeven. Deze verbeterde inhoud en spelelementen nodigen uit tot actief museumbezoek.

Ook heeft zij enkele thema-kleurplaten ontwikkeld voor de jongste bezoekers, gebaseerd op bijzondere tegels in de collectie.

ErfgoedApp: Kindertour

De ErfgoedApp die dankzij subsidiegelden van de provincie/regio FoodValley werd ontwikkeld, is in 2025 aangevuld met een speciale tour voor kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar. Kinderboekenschrijver Marieke Boeijen heeft bij 28 objecten een pakkende tekst geschreven die middels een QR-code te beluisteren is. De plattegrond die bij de balie wordt uitgereikt, is daarvoor aangepast met mooiere vormgeving.

Publieksactiviteiten

Taxatiedagen: 22 maart en 18 oktober

Foto: Johan Kamermans

In 2025 organiseerde het museum wederom twee taxatiedagen, een publiekstrefker binnen de museumactiviteiten.

Regelmatig komen bezoekers met tegels of tableaux naar het museum of worden er foto's gestuurd met het verzoek om

een beoordeling. De conservator kan veelal datering of herkomst aangeven, evenals andere bijzonderheden, maar musea doen geen taxaties. Om aan de vraag daarnaar te voldoen, is begonnen met taxatiedagen. Terwijl de taxateur vertelt over de onder handen zijnde tegels, zoekt de conservator in onze digitale collectie naar vergelijkbare tegels uit ons bezit. Hierdoor wordt het voor wachtenden interessant gemaakt.

De taxatiedagen begonnen in 2008, mede naar aanleiding van de verschijning van het standaardwerk van Jan Pluis over Nederlandse tegels in de twintigste eeuw. Vele jaren heeft Ger de Ree de taxatiedagen voor ons museum verzorgd, in 2025 is het stokje overgenomen door Mark van Veen. Met zijn brede kennis van niet alleen Nederlandse tegels maar ook van de internationale productie van de late middeleeuwen tot in de twintigste eeuw zijn de taxaties bij Mark in goede handen.

Op beide dagen waren circa zestig bezoekers aanwezig.

Lezing Cupido op tegels én in de kunstgeschiedenis: 12 juli 2025

Naar aanleiding van de tentoonstelling 'Naakte Onschuld' gaf emeritus hoogleraar David Rijser een inspirerende lezing over de rol van Cupido in de klassieke oudheid. Aansluitend was er van kunsthistoricus Frans Klein een boeiende presentatie over Cupido in de beeldende kunst vanaf 1500.

Open Monumentendag: zaterdag 13 september 2025

Foto: Johan Kamermans

Ook in 2025 nam het Nederlands Tegelmuseum weer deel aan de Open Monumentendag, dat dit jaar het thema Erfgoed & Architectuur had. Het museum was die dag al vanaf 10 uur geopend, tot 17:00 uur en de hele dag gratis toegankelijk.

Tijdens de Slag om Otterlo (16-17 april 1945) werden veel boerderijen verwoest. Het museum ontving onlangs vier haardtegels uit de boerderij van Marinus van Santen (1664), met daarop een ooggetuigenverslag van Kees Swarttouw en Rita Jansen, die die nacht met hun kinderen in een kelder overleefden. De uit het puin geredde tegels werden voor Swarttouw een symbool van bevrijding en behoud en worden nu speciaal gepresenteerd in het museum, samen met tegels over bezetting, bevrijding en wederopbouw.

Bezoekers

In 2025 ontving het museum 8.040 bezoekers, dat is 31,5% meer dan in 2024. Daarmee is de gewenste stijging van de publiekscijfers ingezet.

Met name de deelname aan de lichtjeswandeling van Otterlo bracht veel bezoekers naar het museum die nog nooit eerder waren geweest.

De samenstelling van de bezoekers

Volwassenen (volbetalend)	1.681
Kinderen (volbetalend)	71
Museumkaart	4.457
Gratis (vrienden/ICOM/Rembrandtkaart)	411
Groepen	289
Schoolgroepen (incl begeleiders)	140
Speciale acties en evenementen	206
Lichtjeswandeling	783

Communicatie en marketing

Het Tegelmuseum probeert op verschillende manieren in beeld te blijven bij de doelgroepen. Onder andere door het versturen van persberichten, bijna dagelijks updates plaatsen op Facebook en Instagram, en door middel van samenwerkingen met bijvoorbeeld MuseumTV en Erfgoed Gelderland.

Statistieken online marketing

Jaar	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Websitegebruikers	21.000	17.000	16.000	11.835	16.955	18.852
Facebook-volgers	1.174	1.126	1.100	1.040	960	845
Instagram-volgers	1.240	1.148	1.097	979	764	470
YouTube-abonnees	34	31	29	28	24	20

Free publicity – artikelen in kranten, cultuurbladen, tv en radio

- Vier generaties Kröller-Müller op de Veluwe, Nieuwe Veluwe, 1/25
- Van Delfts blauw tot hedendaagse kunst, Nieuwe Veluwe, 1/25
- Dinsdag 4 februari heeft René Hazeleger een interview met de conservator opgenomen <https://ede.nieuws.nl/kunstcultuur>
- Gebouw van het tegelmuseum is gewoon op: directeur Eric Mackay neemt afscheid, Ede Stad, 10 maart 2025; Barneveldse Krant, 11 maart 2025 <https://www.edestad.nl/lokaal/mensen/1143692/directeur-eric-mackay-neemt-afschied-van-tegelmuseum-in-otter>
- Zorgelijke staat Tegelmuseum, Barneveldse Krant, 20 maart 2025
- Eric Mackay zette de tegel op de kaart, Gelderlander, 22 maart 2025
- Ingezonden brief: 'Edese politiek moet zich diep schamen', Ede Stad, april 2025
- Tegelmuseum moet zelf plek zoeken, Barneveldse Krant, 1 mei 2025
- Tegelmuseum moet zelf andere locatie zoeken, Ede Stad, 7 mei 2025
- Het Edese politieke spel: de kunst van het lijntje, Ede Stad, 21 mei 2025
- Naakte onschuld aan de Eikenzoom, Dorpspraat, juni 2026
- 'Naakte onschuld' in Tegelmuseum, Barneveldse Krant, 2 juni 2025

- In Otterlo lekt het dak van het Nederlands Tegelmuseum. ‘We zoeken nieuwe ruimte’, Nederlands Dagblad, 12 juni 2025
- Tegelmuseum Otterlo: Ontdekkingsreis door tegelhistorie van Nederland, Lunterse Zoemerpuzzelkrant, 2 juli 2025
- Nieuwe directeuren Tegelmuseum, Dorpspraat, augustus 2025
- ‘Gastvrij Otterlo’ trekt aan de bel, Barneveldse Krant, 9 september 2025
- in samenwerking met het tijdschrift VIND is er in de PAN-editie/ Vind 6, oktober 2025 een ansichtkaart gemaakt van een majolicabord met cupido. VIND verzorgde tevens online free-publicity aandacht aan de expositie.
- Topstukken tonen in Gouda en Otterlo: het kan, NRC, 2 oktober 2025
- Sieraardewerk Tichelaar in Nederlands Tegelmuseum, Lunterse krant, 15 oktober 2025
- Ambacht en kunst in lekkend museum, Nieuwe Veluwe, 3/25
- Bruikleen nodig voor lokale musea, Ede Stad, 29 oktober 2025
- Aardewerk van Tichelaar, klein van opzet, groot in zeggingskracht, november 2025
- Een dorp als muze, Collect, november 2025
- Tegel van de maand, Dorpspraat, december 2025
- Een middag in Otterlo; Hollandse azulejos, Rembrandt Bulletin, najaar 2025

Sinds december 2025 is er een samenwerking met Dorpspraat: iedere maand wordt er een tegel van de maand uitgelicht. Lezers kunnen raden welk thema er te zien is en maken daarmee kans op een prijs ter waarde van 10 euro om in de winkel te besteden.

We zijn in december door influencers artstorylover (Pelle Samhoud) en Thomas Heijnen bezocht.

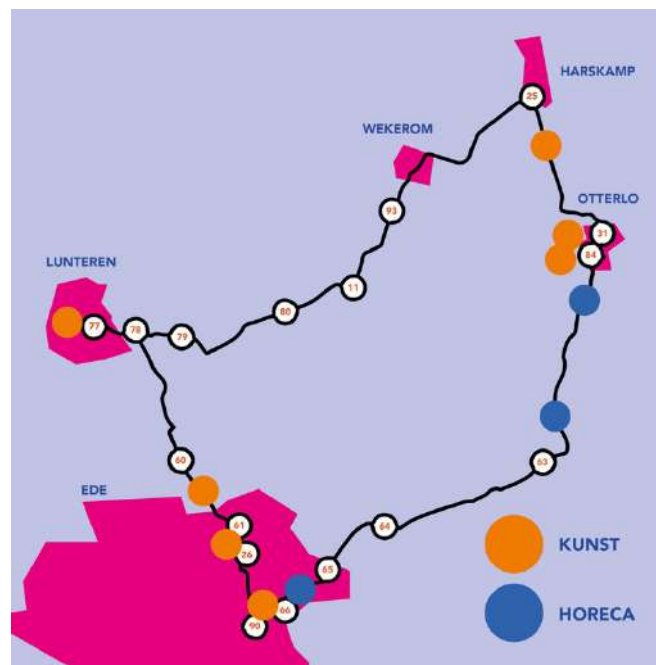
<https://www.instagram.com/reel/DTNmYCSD3mh/?igsh=MWFzazJiNnJpZHRtMA==>

Deze bezoeken gaan via Marketing Ede en zijn in samenwerking met het Kröller Müller Museum.

Fietskunstknoop 50

Stichting 50PK, die de gelijknamige kunstruimte in Ede beheert, heeft een fietsroute langs zeven culturele instellingen (en drie horecazaken) in de gemeente uitgezet, waarin wij ook zijn opgenomen:

<https://50pk.nl/fietskunstknoop/>

Acties

Sinds mei staat het museum met een advertentie in **Margriet Er op Uit Gids**. Op vertoon van de gids krijgen bezoekers 20% korting op de entree voor de duur van de tentoonstelling 'Naakte Onschuld'.

In Freemap Veluwe Recreatiekrant was een voucher voor een gratis kopje koffie.

Sportservice de Vallei organiseerde de **fietsbingo**, tussen 24 mei en 31 juli. Het museum was één van de locaties om een sticker te verzamelen. Bezoekers kregen een gratis kopje koffie.

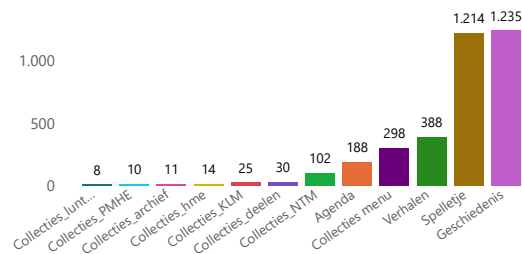
Deelnemers aan de **Lichtjeswandeling**, op maandagavond 29 december, ontvingen een voucher om tegen gereduceerd tarief het museum te bezoeken voor de duur van de tentoonstelling 'Naakte Onschuld'.

Innovatie Musea Ede

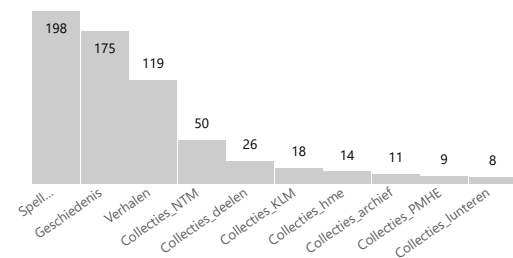
Gebruik digitale tafel

NTM

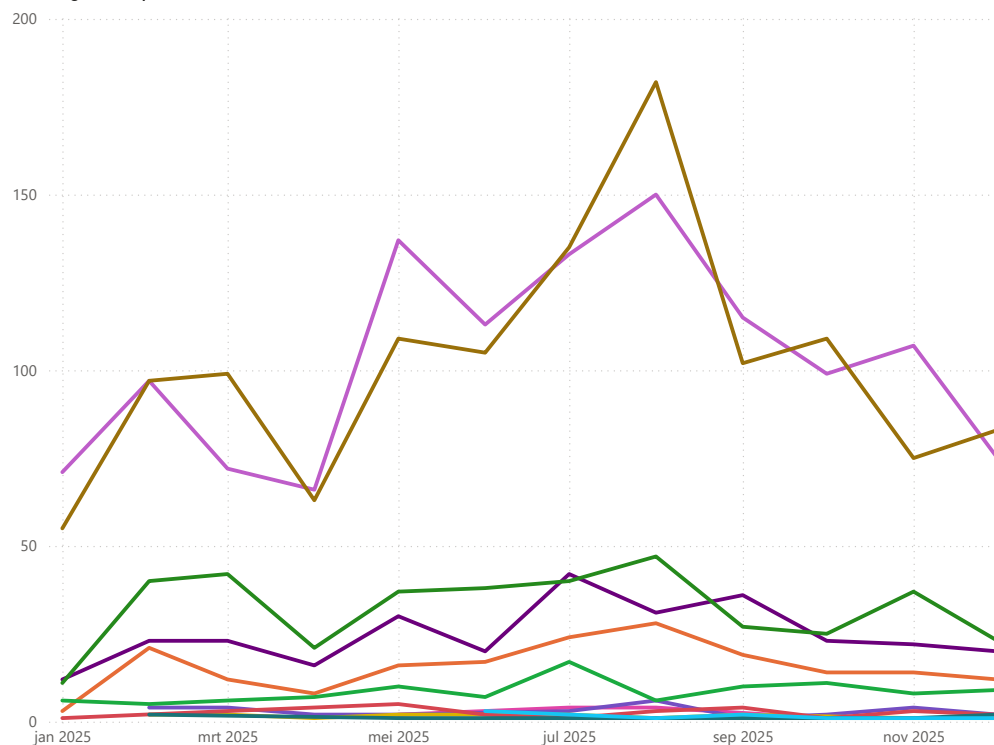
Totaal gebruik

Gemiddeld gebruik in seconden

Totaal gebruik per maand

« Snelle meting

Foto: Johan Kamermans

COLLECTIE EN BEHEER

De museumcollectie is ook dit jaar weer met een aantal bijzondere aanwinsten uitgebreid. Dit gaat vrijwel geheel door schenking en bruikleen, voor aankopen is nauwelijks ruimte.

Aanwinsten

Langdurig bruikleen

Met financiële en morele steun van de Vereniging Rembrandt (Fonds Fusien) hebben we uit de collectie van het Rijksmuseum een tegeltableau van Willem van der Kloet in langdurig bruikleen aangevraagd en gekregen: 'Deftig gezelschap op een terras, ANNO1707'. Het tableau is afkomstig uit een stadspaleis in Lissabon, van de familie Galvão Mexia, afgebroken in 1899. De bruikleenaanvraag is goedgekeurd en getekend, met een termijn van vijf jaar, desgewenst te verlengen.

Voor de Vereniging Rembrandt is dit de eerste toegewezen subsidie van het Fonds Fusien. Het doel daarvan is om de grotere musea, die veel collectie te danken hebben aan de Vereniging Rembrandt, ertoe te bewegen hun collectie ruimhartiger met kleinere musea te delen. De Vereniging Rembrandt heeft daarom zelf de PR van dit project ter hand genomen. Het doel is ook dat dit bruikleen een maximale impact heeft op ons museum.

Het tableau, met de afmetingen hoogte 171 cm x breedte 435,5 cm, paste eigenlijk alleen goed op de lange wand van de Feenstrazaal. De herinrichting van deze zaal is ook gesubsidieerd door de Vereniging Rembrandt.

Foto: Marjon Gemmeke

Schenken

Op de jaardag van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum in Otterlo is een aantal kunstwerken geschonken: een groot-formaat aquarel van een tot heden onbekende kunstenaar die een tegelschilder in zijn werkplaats in beeld brengt, twee mappen met foto's uit de tweede helft van de twintigste eeuw die een groot aantal smuigers, de typische betegelde schoorstenen in de Zaanstreek, documenteren en een pakketje historische aandelen van de Utrechtse Tegelfabriek Holland.

Uit handen van de heer R.C. Ingenhoest, vice-voorzitter Stichting Molens Zuid Kennemerland, ontvingen wij een tableau met molen De Adriaan, een achtkantige stellingmolen die in Haarlem staat, aan het Spaarne. Het tableau is in 1999 in opdracht uitgevoerd door Vera De Backer.

Bedoeling was om met een oplage van vijfhonderd geld voor de restauratie van de molen te verwerven. Omdat de productiekosten voor het tableau te hoog bleken, is het waarschijnlijk bij één exemplaar gebleven. Dit unicum is nu toegevoegd aan de collectie van het museum.

In maart schonk Caroline Abbing het keramisch reliëf 'Golvingen' van haar moeder Ellen Roos (1935–2014), vergezeld van relevante documentatie. Ellen Roos deed een opleiding beeldhouwen aan de Rietveld Academie, gevolgd door een specialisatie in keramiek. Zij kreeg onder meer les van Jan van der Vaart en Johan van Loon. Zij heeft haar hele werkzame leven aan de keramiek gewijd.

Van Jan Pluis ontving het museum een omvangrijke collectie tegels met beroepen en ambachten, een serie mythologische tegelvelden uit circa 1740 en een zeer uitgebreide verzameling Bijbelse tegels die de basis vormde van het standaardwerk Bijbeltegels/Bibelfliesen (1994).

Foto: Gerda Brust

Deze collectie was afgelopen jaar in ons museum te zien in de expositie 'Hier wordt gewerkt. Beroepen op tegels'. Een groot deel van de tegels is ook gebruikt voor de publicatie 'Beroepen op tegels 1620-2000' door Jan Pluis (Leiden 2023).

Deze tegels spelen een grote rol in het reconstrueren en toeschrijven van series beroepen aan verschillende Nederlandse tegelfabrieken.

Andere aanwinsten waren een zeeslagtableau van Westraven, geschonken door de familie Storm van Leeuwen, en een groep tegels en platen van Rozenburg en andere plateelbakkerijen uit de vroege twintigste eeuw, geschonken uit de STANYA-collectie

De uitgebreide onderzoeksdocumentatie die onze jarenlange vriend Frans Landzaat heeft samengesteld over de Utrechtse tegelbakkerijen is in het afgelopen jaar aan ons museum overgedragen. Een belangrijk deel daarvan bestaat uit ontwerpen en archiefstukken van de Tegelfabriek Westraven, die na de overname door de Porceleyne Fles en bij de zoveelste verhuizing in een container belandden. Frans vulde dit jarenlang aan met aantekeningen van gesprekken die hij voerde met oud-werknemers van Westraven, met foto's die hij verwierf en met kopieën uit eigen archiefonderzoek. Kees Bazuine, door zijn familiegeschiedenis zeer nauw betrokken bij het verleden van Westraven, heeft zich over het omvangrijke materiaal ontfermd toen Frans en Dini het niet meer thuis konden bewaren, en in overleg is het nu in ons museum ondergebracht.

Foto: Johan Kamermans

Samenstelling van de collectie

De collectie telt per eind december 2025 15.357 inventarisnummers vooral bestaande uit wandtegels, tegeltableaus (met een voorstelling die zich over meer tegels uitstrekt, van een begrensde omvang) en tegelvelden (panelen die zijn opgebouwd uit op zichzelf staande tegels, die in alle richtingen eindeloos uitgebreid kunnen worden).

De tabel geeft van de belangrijkste objectgroepen aan hoeveel er op zaal te zien is.

	totaal	percentage op zaal
Tegel	13.523	5,4
Tegelveld	1.092	16
Tegeltableau	742	15
Totaal	15.357	7

Deelcollecties

De collectie is onder te verdelen in 11 deelcollecties:

	Nummers
Nederlandse niet-industriële tegels	9.684
Nederlandse tableaus van niet-industriële tegels	371
Nederlandse industriële tegels	2.368
Nederlandse tableaus van industriële tegels	369
Nederlandse tegels van keramisten	1.055
Ontwerpen en modellenboeken	40
Productiemiddelen	611
Buitenlandse niet-industriële tegels	542
Buitenlandse industriële tegels	792
Vloertegels	503
Haardstenen	376

Herkomst en eigendom

De basis voor de collectie is in 1968 gelegd door de omvangrijke privé-verzameling van Feenstra. Daarna is sprake van vele honderden afzonderlijke verwervingsmomenten, door schenking of aankoop, met uiteenlopende voorwaarden. Bij schenkingen wordt bedongen dat het museum de vrijheid heeft er de meest passende bestemming aan te geven.

Cultuurhistorische waarde

Tegelproductie was vele eeuwen een bloeiende industrie in Nederland, en in de loop van de zeventiende eeuw werden tegels op grote schaal geëxporteerd en elders nageemaakt. In de toeristensector is de Delftsblauwe tegel nog altijd een icoon van Nederland, die het als souvenir goed doet.

Registratie en documentatie

Er wordt voortdurend naar gestreefd om de aanwinsten in de collectie spoedig na binnenkomst te beschrijven en te documenteren. Het betreft achtereenvolgens het toekennen en aanbrengen van een inventarisnummer, het maken van digitale afbeeldingen, invoering in het registratiesysteem en toekennen en vaststellen van een standplaats.

In 2025 is er geen collectiefotografie gedaan, wel zijn losse tegels gescand. Dat leverde ons in 2025 uiteindelijk 595 fotobestanden op, naast tegels vooral van 442 zinken mallen voor lijnreliëftegels van Westraven. Van de meeste tegels zijn voor- en achterkant gefotografeerd, van tableaus zijn meer detailopnamen. In totaal gaat het om 532 objecten.

Door vrijwilliger Bert Schrage zijn deze inmiddels gekoppeld aan de beschrijvingen en toegankelijk gemaakt. Eind december 2025 stond de teller op 15.357. (In februari 2024 stond de teller op 13.690 treffers op Collectie Gelderland, een toename van 994 treffers).

Het hoogste inventarisnummer is eind 2025: 15.357 (begin januari 2025 was dat nog 14.415, een toename van 942 nummers).

Vrijwilliger Jan Clifford draagt zorg voor de zorgvuldige en verantwoorde nummering van de objecten.

Bruiklenen

Uitgaande bruiklenen

- Vijf tegels aan Drents Museum Assen, 'Volk van de Ventweg – Reizigers in Drenthe', 15 maart t/m zondag 17 augustus 2025 (verlengd t/m 2 november 2025)
- Tegeltafelau Cornelis de Bruin, Landschap met boerderij en boot, voorstelling volgens opschrift naar een schilderij van Théophile de Bock, Stichting Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Renkum, 'Théophile de Bock', 29 september 2025 t/m 24 mei 2026

Onderzoek en publicaties

De conservator publiceert regelmatig en heeft ook enkele lezingen over de Nederlandse tegelcultuur gehouden. Daarnaast bezocht hij studiedagen en had afspraken met collega's en particulieren om verschillende niet-toegankelijke collecties te bestuderen.

De conservator werkt als eindredacteur mee aan het jaarboek Tegel van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum. In 2025 verschenen er twee nummers: voor nummer 52 schreef hij een artikel over een vroege gevelbetegeling in Roermond, in nummer 53 over een bijzondere serie tegeltableaus van de Rotterdamse tegelschilder Cornelis Boumeester in het Palais des Beaux Arts in Lille: 'Boumeester en Boussemart'.

Verder gaf hij onder andere op 23 januari een korte presentatie over de expositie 'Naakte Onschuld' in Cultureel Café Dante (Cultura Ede) en op 27 januari een lezing voor de Stadsgidsen van Gilde Amsterdam (Mee in Mokum, vrijwilligersorganisatie) en de Vrienden Stichting Stadsherstel, in de Vondelkerk in Amsterdam. Voor beide was veel belangstelling.

Over de bruikleen van het tegeltableau van Van der Kloet gaf de conservator op 25 oktober een inleidend verhaal in Otterlo en op 27 november in Cultureel Café Dante.

Foto: Edwin Nieuwstraten

Foto's: Johan Kamermans

HUISVESTING

Het Nederlands Tegelmuseum bestaat meer dan 65 jaar. De huidige huisvesting kent zijn beperkingen en gebreken. De laatste grote investering in het gebouw, met nieuwe zalen en depot, vond plaats in 1982. Onderhoud en verduurzaming van het huidige gebouw vragen om grote investeringen. Daarnaast is de locatie in een woonwijk “onzichtbaar” en het gebouw voldoet niet aan de functionele eisen voor een modern museum.

Huisvesting is voor een museum meer dan een randvoorwaarde. Het is ook een billboard en vaak de belangrijkste identiteitsdrager. De huidige huisvesting is te klein, en wordt te duur in onderhoud en energieverbruik. We streven naar adequatere huisvesting. Duurzaam en toekomstbestendig.

In het verslagjaar zijn noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd om lekkages te verhelpen en is er door vrijwilligers veel werk verricht om de zalen op te knappen. Ook werd een begin gemaakt met het vervangen van windveren. Het achterstallig onderhoud wordt hiermee opgelost.

Kelly Witteveen van Witteveen restauratie bracht op 11 februari 2025 een bezoek aan het depot en heeft ons geadviseerd over de te nemen maatregelen. De wateroverlast in het depot is aangepakt en hierdoor voldoen de bewaaromstandigheden weer aan museale eisen. Aanschaf

van nieuwe stellingen heeft in december geleid tot betere opslag van de ook in 2025 weer gegroeide collectie.

In meerdere zalen is de oude verlichting vervangen door LED-verlichting en zijn de plafondplaten vernieuwd. Die ruimtes zijn ook opnieuw geschilderd. Deze vervanging zal ook in 2026 doorlopen.

Voor de bouwvakvakantie is de dakbedekking van de Feenstrazaal geheel vernieuwd om de komst van het tegeltableau uit het Rijksmuseum mogelijk te maken, waarmee de zaal opnieuw waterdicht is gemaakt. Met vormgevers IdemDito uit Arnhem is vervolgens een plan gemaakt voor de herinrichting van deze zaal.

Door de publiciteit rond het afscheid van directeur Eric Mackay ontstond publieke en politieke aandacht voor onze huisvesting. Van meerdere kanten kregen wij spontaan suggesties om te kijken naar leegstaande of leegkomende panden. Alle suggesties werden opgevolgd. En enkele hiervan hebben geleid tot diepgaander onderzoek. De hulp die wij hierbij krijgen van diverse partijen is hartverwarmend en geeft ons de energie om alle wegen te onderzoeken.

RISICOMANAGEMENT

Het Nederlands Tegelmuseum heeft een inventarisatie gemaakt van risico's die het museum kan lopen. Deze risico's zijn gerangschikt naar twee criteria:

- 1 Hoe waarschijnlijk is het dat een risico op zal treden en/of met welke frequentie treedt een risico op; en
- 2 Wat is de impact voor de organisatie indien het risico daadwerkelijk aan de orde is.

Beide dimensies kennen een laag-middel-hoog indeling. Laag/laag betekent dat het risico zelden voorkomt of/en de kans te verwaarlozen is. Wanneer het optreedt, kunnen de gevolgen eenvoudig verwerkt worden. Hoog/hoog betekent dat het risico regelmatig kan optreden en het voortbestaan van het museum dientengevolge in gevaar is. Vervolgens is onderzocht welke beheersmaatregelen de risico's beperken c.q. acceptabel maken.

Het Nederlands Tegelmuseum kent een 'geen-verrassingen'-beleid, dat zich uit in een conservatieve bedrijfsvoering. Dit is duidelijk zichtbaar in onderstaande risico-inventarisatie.

Onderstaand worden de bestaande beheersmaatregelen voor risico's behandeld.

De beheersmaatregelen hebben tot doel de impact van een optredend risico te minimaliseren zodat het restrisico acceptabel is.

Risico: Schade aan collectie

Bestaande beheersmaatregelen:

- Er zijn algemene voorwaarden opgesteld voor museumbezoekers met betrekking tot het bekijken, niet aanraken en fotograferen van objecten.
- De tentoongestelde voorwerpen en transporten zijn beveiligd op een wijze die rekening houdt met de attractiviteit en kwetsbaarheid van het materiaal.
- Bij bruiklenen worden facility-rapporten bij de bruiklener opgevraagd.
- Transporten van objecten worden uitgevoerd door erkende kunsttransporteurs.
- Incidenten betreffende de collectie worden gemeld bij de erfgoedinspectie (database DICE).

Risico: Verlies/diefstal voorwerp uit collectie

Bestaande beheersmaatregelen:

- Voor de meeste medewerkers wordt een Verklaring Omtrent Gedrag aangevraagd. Er wordt altijd een VOG aangevraagd als medewerkers, inclusief stagiaires en vrijwilligers, met kinderen of met de collectie werken.
- De beveiliging van de voorwerpen en het depot voldoet aan de museale standaarden.

Risico: Ongeval bezoeker

Bestaande beheersmaatregelen:

- De procedures bij evacuatie en ontruiming zijn vastgelegd in een BHV-plan.
- Medewerkers en vrijwilligers zijn BHV-gecertificeerd.

Het maximale aantal bezoekers is vastgelegd in de gebruiksmelding aan de gemeente.

Risico: Onvoldoende liquiditeit

Bestaande beheersmaatregelen:

- Het museum hanteert een liquiditeitsnorm van 1,3. In het afgelopen decennium is het museum niet in de buurt van deze ondergrens gekomen.
- Begrotingsprincipes: Het museum hanteert een kostenbewuste strategie en heeft een 'lean-and-mean'-organisatie die is gebaseerd op de resultaten van realistische inkomsten en uitgaven. De directeur wordt door het bestuur verplicht corrigerend op te treden bij een tegenvallende negatieve prognose met als minimaal doel een niet-negatief bedrijfseconomisch exploitatieresultaat. Kostenbesparing is dan het eerste instrument.
- In de jaarbegroting worden geen onzekere inkomsten opgenomen. Hiermee worden op voorhand risico's vermeden.

Risico: Gebouw onbruikbaar

Bestaande beheersmaatregelen:

- Noodzakelijke reparaties worden uitgevoerd.
- Het gebouw is in suboptimale staat van onderhoud. Het bestuur heeft in 2024 drie scenario's opgesteld om te komen tot duurzame huisvesting op een nieuwe locatie.

Er is een deadline van enkele jaren vastgesteld voor de uitvoering van één van deze scenario's.

Risico: De gemeente trekt de subsidie in

Bestaande beheersmaatregelen:

- Het Nederlands Tegelmuseum houdt regelmatig contact met de ambtenaren en de wethouder en onderhoudt goede contacten met de politiek.

SAMENVATTING JAARREKENING

Stichting Nederlands Tegelmuseum

Staat van baten en lasten

	2025 Realisatie	2025 Begroting	2024 Realisatie
Baten	239.104	184.500	177.400
Lasten			
Kostprijs van de verkopen	13.090	10.000	10.873
Personeelslasten	40.403	37.000	40.602
Afschrijvingen	4.774	1.500	2.317
Overige bedrijfslasten	208.927	136.000	133.659
	267.194	184.500	187.451
Saldo voor financiële baten en lasten	-28.090	0	-10.051
Financiële baten en lasten	664	0	1.245
Exploitatiesaldo	-27.426	0	-8.806

Toelichting exploitatie 2025

Het resultaat over 2025 is € 27.426 negatief. Kosten voor groot onderhoud en herinrichten van de Feenstrazaal zijn hiervan de oorzaak.

Drie projecten konden dankzij extra subsidies worden uitgevoerd. Voor de Cupido tentoonstelling werd een subsidie van de Provincie Gelderland ontvangen. Hierdoor werd het mogelijk om externe bruiklenen aan te vragen.

Een ander bruikleen dat mogelijk werd gemaakt is de langdurige bruikleen van het tegeltableau van Willem van der Kloet uit de collectie van het Rijksmuseum. Dankzij een bijdrage van de Vereniging Rembrandt kon de Feenstrazaal worden heringericht en kon het transport en de montage van het tableau worden bekostigd. Het fonds Fusien van de Vereniging Rembrandt heeft tot doel het bruikleenverkeer tussen grote en kleine erfgoedinstellingen te bevorderen. De bijdrage aan het Tegelmuseum was de eerste officiële bijdrage uit het fonds Fusien.

Het Nederlands Tegelmuseum is een van de leden in het Museum Overleg Ede. In 2025 werd door de leden van dat overleg een project gestart voor een gezamenlijke marketingcampagne. Hiervoor werd door de gemeente een subsidie van € 40.000 toegekend. Het Tegelmuseum fungeert als penvoerder voor dit project en verantwoordt zowel de opbrengsten als de kosten in haar exploitatie.

Foto op pagina 33: Johan Kamermans

In 2025 werd geïnvesteerd in het onderhoud van het gebouw. Allereerst moest de elektrische installatie worden vernieuwd om te voldoen aan de geldende norm. Daarnaast was nieuwe dakbedekking noodzakelijk op twee van de gebouwdelen.

De energielasten zijn hoog. De noodzaak om een nieuwe locatie te vinden in een duurzaam pand wordt almaar duidelijker.

De hogere kosten voor de drie gesubsidieerde projecten zijn zichtbaar in de overige bedrijfslasten.

Foto: Hans Wijninga

RELATIES

Gemeente

Er is goed contact met de Gemeente Ede bij de verantwoording van de door de gemeente ter beschikking gestelde gelden. Met de wethouder Cultuur is er periodiek bestuurlijk overleg.

Museum Overleg Ede (MOE)

De vergaderingen van het Museumoverleg Ede worden steeds meer gebruikt om de gezamenlijke belangen van de Edese musea te behartigen en om gezamenlijke activiteiten te ontplooiën, waardoor de musea elkaar versterken. Het Nederlands Tegelmuseum is daarbij altijd aanwezig. Het is een belangrijk informeel overleg, waaraan de beleidsambtenaar van de gemeente en ook af en toe de wethouder deelnemen.

In 2025 is in het MOE een project voor een gezamenlijke marketingcampagne gestart. Er is foto- en videomateriaal van alle deelnemers gemaakt en de belangrijkste doelgroepen zijn in kaart gebracht. Alle websites zijn geanalyseerd en er is een nulmeting analyse gemaakt van de aantallen bezoekers op de sites.

Erfgoed Gelderland

Ook in 2025 heeft de conservator deelgenomen aan externe activiteiten van Erfgoed Gelderland ter ondersteuning van het collectiebeheer.

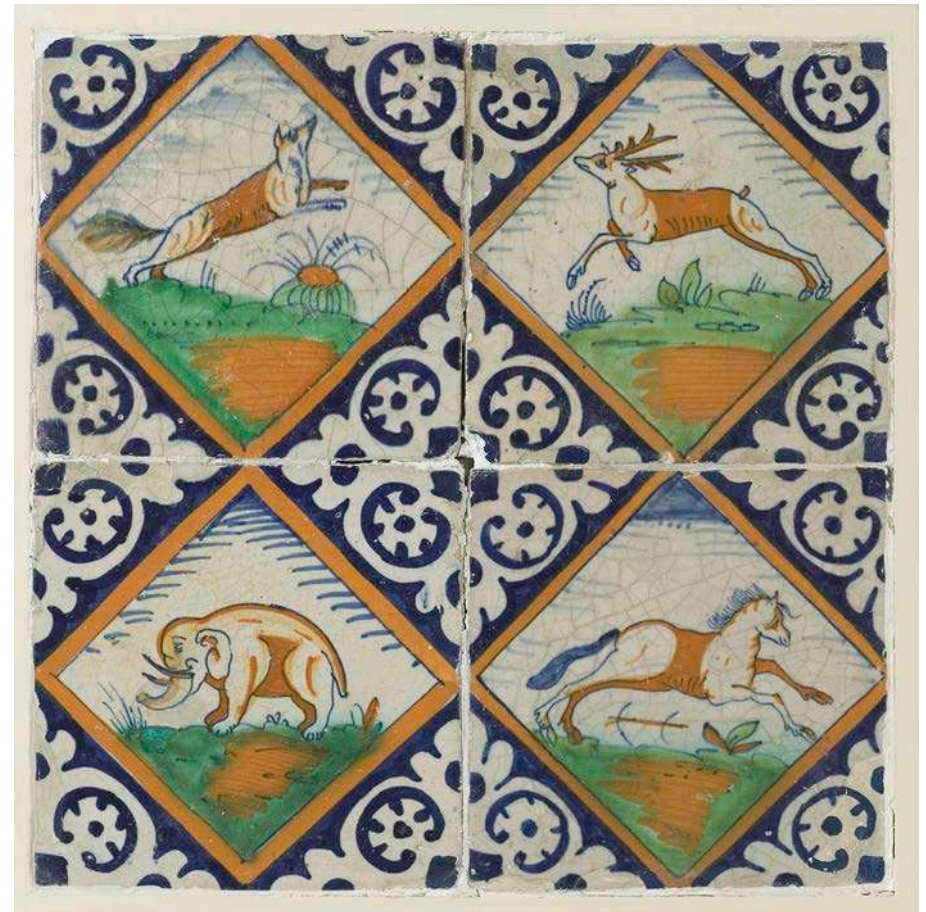

Foto: Pictura Imaginis, Heiloo

Deftig gezelschap op een terras, 1707
Willem van der Kloet, Amsterdam, tegelbakkerij 'De twee Romeinen' (aan de Prinsengracht)

Gemaakt voor het stadspaleis Galvão Mexia, aan de Rua dos Mouros, in Lissabon,
afgebroken in 1899.

Collectie Rijksmuseum, inv.nr. BK-1955-86
Deze bruikleen is tot stand gekomen met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Fonds Fusien)

Foto: Tonny Pijper

STICHTING VRIENDEN NEDERLANDS TEGELMUSEUM

Voorzitter	Lejo Schenk
Secretaris	Marianne Florschütz per september 2025: Marjoleine Groen
Penningmeester	Mark van Veen
Leden	Leo van Druten Frans Klein Roeland Kramer Johan Mazereeuw Tonny Pijper

De Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum bestaat ruim vijftig jaar en ondersteunt het Nederlands Tegelmuseum op meerdere manieren. Het bestuur vergaderde vijfmaal, waaronder op 16 augustus de jaarlijkse vergadering met het bestuur van het museum. De voorzitter van de Vrienden woont als toehoorder en adviseur de vergaderingen van het museumbestuur bij.

Eind 2025 telde de Stichting 330 begunstigers. Zij betalen een jaarlijkse bijdrage waarvan een klein deel wordt afgedragen aan het museum. De Stichting heeft ANBI-status en beheert een klein fonds voor museale verwervingen. Ook is er een fonds dat ingezet kan worden bij vernieuwing van het museum.

De Vrienden stellen hun kennis en kunde ten dienste van het museum. Zij leveren hand-en-spandiensten bij het werk in en om het museum.

De Vrienden geven tweemaal per jaar het bulletin Vriendennieuws uit, dat zowel digitaal als in een papieren versie verschijnt. Eindredactie en opmaak worden gedaan door resp. Gerda Brust en Tonny Pijper.

Ook publiceren de Vrienden het jaarboek Tegel, waarvan in 2025 de nummers 52 en 53 verschenen. De redactie wordt gevoerd door Francine Stoffels, Jaap Jongstra, Lejo Schenk en eindredacteur Johan Kamermans, conservator.

Foto: Tonny Pijper

Op een veiling wisten de Vrienden de hand te leggen op een fraaie, groot-formaat aquarel van een tot op heden onbekende kunstenaar die een tegelschilder in zijn werkplaats in beeld brengt. Voorzien van een nieuwe lijst en achter ontspiegeld glas is dit werk aan het museum geschonken op de Jaardag in Otterlo. Een andere belangrijke aanwinst zijn twee mappen met foto's uit de tweede helft van de twintigste eeuw die een groot aantal

smuigers, de typische betegelde schoorstenen in de Zaanstreek, documenteren. Ook deze werden door de Vriendenstichting op een veiling aangekocht voor het museum. Tenslotte verrijkten de Vrienden de museumcollectie met een pakketje historische aandelen van de Utrechtse Tegelfabriek Holland.

Enkele malen per jaar tonen vrienden een selectie uit hun private verzameling in de Vriendenvitrine in het museum.

Bij de door het museum georganiseerde taxatiedagen voor tegels is Mark van Veen als beoordelaar in het voetspoor getreden van Ger de Ree, beiden daarbij gesecondeerd door Johan Kamermans.

Frans Klein, en ook nog Ger de Ree, maken deel uit van de expositiecommissie, die tentoonstellingen in het museum ontwikkelt en produceert.

Frans Klein is ook degene die in september een driedaagse busreis organiseerde naar Ost Friesland, het aan Groningen grenzende deel van Duitsland waar veel Nederlandse tegels naar toe zijn geëxporteerd. Op de heenreis werd als tussenstop het Keramisch Museum Goedewaagen in Nieuw Buinen bezocht.

Eerder in het jaar, op 25 april, bezochten zo'n 25 vrienden aan de Nieuwe Gracht in Utrecht het huis van de kanselarij van de Orde van Malta. Een historisch gebouw, waarin met name de geheel met kinderspeltegels beklede werfkelder aan de gracht het doel was.

Foto: Tonny Pijper

De traditionele jaardag van de Vrienden vond op 27 september plaats in Otterlo. Oud-voorzitter van de Vrienden Ger de Ree, die veel voor het museum heeft betekend, werd daar tot erelid uitgeroepen.

Het bestuur nam daar afscheid van Marianne Florschütz, die 25 jaar lang het secretariaat van de Vriendenstichting heeft gedragen. Op de jaardag werden ook drie nieuwe bestuursleden voorgesteld: Marjoleine Groen, Johan Mazereeuw en Roeland Kramer.

Foto: Marjon Gemmeke

BIJLAGEN

Bijlage 1: Governance Code Cultuur

Het bestuur en de directeur passen de code toe. Soms wordt afgeweken van een deelprincipe. Aard en omvang van de organisatie of aanwezige kennis en ervaring leveren hiervoor de motieven. Het bestuur agendaert de code jaarlijks en bekijkt of verbeteringen wenselijk zijn.

- 1 De stichting realiseert zijn maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.
 - De medewerkers zijn bekend met de missie en doelstellingen en dragen hieraan bij.
 - Duurzaamheid in materiaalgebruik, energiebesparing, gebruik van fair chain en milieuvriendelijke producten en hergebruik van materialen is het streven.
 - Er is een kostenbewuste strategie, strikte begrotingsprincipes en een efficiënte organisatie in een open cultuur.
 - Het diversiteitsbeleid is afgeleid van de Code Diversiteit & Inclusie.
 - Het Nederlands Tegelmuseum is erkend als culturele ANBI.
- 2 De stichting past de principes van de Governance Code Cultuur toe, volgt de aanbevelingen op en wijkt hiervan alleen gemotiveerd af.
 - Dit jaarverslag en de jaarrekening worden op de website geplaatst, inclusief de reflectie op de code.
 - Het belonings- en vergoedingsbeleid voor de directeur en bestuur is in de jaarrekening opgenomen.
- 3 Bestuurders en directie zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan transparant en zorgvuldig om met tegenstrijdige belangen.
 - Het Nederlands Tegelmuseum verstrekt aan bestuursleden en de directeur geen leningen en zakelijke garanties.
 - Voor het aangaan van nevenfuncties door de directeur wordt toestemming aan het bestuur gevraagd.
 - Voor het aangaan van nevenfuncties door bestuursleden wordt geen toestemming aan het bestuur gevraagd. Het bestuur acht deze aanbeveling in relatie tot het Nederlands Tegelmuseum niet opportuun. Nevenfuncties worden wel gemeld.
 - Bij de nevenfuncties van de directeur en de bestuursleden is geen sprake van ongewenste of tegenstrijdige belangenverstrengeling.
 - In het bestuur heeft geen voormalig Nederlands Tegelmuseum-directeur zitting. In het directiereglement is vastgelegd dat zulks twee jaar na het vertrek van de directeur mogelijk is. Dit is een afwijking van de code. Het bestuur volgt de aanbeveling voor een vierjaarstermijn op.
 - Er zijn door de directeur of het bestuur geen besluiten genomen waarbij sprake was van tegenstrijdig belang.

- 4 Bestuurders en directie zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.
 - Er is een directiereglement.
 - De directeur overlegt wekelijks met de leden van het team.
 - Majeure strategische besluiten en beleidsbeslissingen worden voor accordering aan het bestuur voorgelegd.
 - Bestuursleden worden geacht aanwezig te zijn bij openingen van tentoonstellingen.
 - Er is een bestuursreglement, waarin de onderlinge portefeuilleverdeling, de werkwijze, de omgang met de directeur en de handelwijze bij tegenstrijdige belangen zijn opgenomen.
- 5 Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.
 - De directeur handelt bij het vervullen van zijn taken vanuit het doel als stichting (het behouden, beheren en ontsluiten van een collectie) én vanuit de gestelde doelen om de maatschappelijke inbedding vorm te geven
 - De directeur is verantwoordelijk voor de verhouding met subsidieverstrekkingen, sponsors, particuliere schenkers en fondsen.
- 6 Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.
 - Nieuwe wet- en regelgeving wordt door het bestuur toegepast.
 - Er is een integriteitsbeleid met daarin afspraken over de ethische code van de ICOM, nevenwerkzaamheden, het melden van financiële belangen, een procedure ongewenst gedrag, declaratieregeling, klokkenluidersregeling, communicatie met pers, omgang met geschenken en giften en omgang met internet en sociale media.
 - Er is een interne en een externe vertrouwenspersoon.
 - De beschrijving van het risicomanagement is geactualiseerd en opgenomen in de jaarrekening.
 - De Fair Practice Code wordt gevolgd.
- 7 Het bestuur voert zijn rol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.
 - De vergadering van het bestuur kent vaste onderwerpen, zoals realisatie van doelstellingen, strategie, risicobeheer, huisvesting en financieel beleid. Onderwerpen op het gebied van personeelsbeleid, diversiteit, duurzaamheid en integriteitsbeleid komen indien actueel aan de orde.
 - Het bestuur ziet toe op de relatie met publieke en private partijen. Het contact met hen is een taak van de directeur. Het bestuur kan betrokken worden.

- De conservator draagt zorg voor ondersteuning voor het bestuur.
 - De voorzitter bereidt met de directeur de agenda voor, leidt de vergaderingen, zorgt voor zorgvuldige besluitvorming en ziet toe op het functioneren van het bestuur.
 - Het bestuur evalueert zichzelf.
 - Een verslag van het bestuur maakt deel uit van het jaarverslag.
- 8 Het bestuur is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.
- Het bestuur bestaat uit zes leden. Het statutaire minimum is drie.
 - De zittingstermijn voor de leden is tweemaal vier jaar.
 - In 2025 zijn drie leden voor een tweede zitting benoemd en is een nieuw lid toegevoegd aan het bestuur ter versterking van het project van relocatie.
 - Het rooster van aftreden is opgenomen in het jaarverslag.
 - Er is een profielschets voor het bestuur, die recht doet aan de toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol en ingaat op de gevraagde deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.
 - Het beleid inzake de vergoeding voor de bestuurders is opgenomen in de jaarrekening.

Bijlage 2: Code Diversiteit & Inclusie

Het museum is gecommitteerd aan de Code D&I. Het werkt vanuit de gedachte dat iedereen zich in het museum welkom voelt, ook al kan het niet iedereen representeren. Het diversiteits- en inclusiviteitsbeleid is gebaseerd op eigen kracht en kennis. Hoofdpunten van aandacht zijn daarbij toegankelijkheid en culturele diversiteit.

▪ **Toegankelijkheid:**

Het museum streeft – binnen de mogelijkheden – naar optimale toegankelijkheid. Zoveel mogelijk bezoekers moeten op een gelijkwaardige manier toegang hebben tot kunst en verhalen. Daarbij gaat het om fysieke toegankelijkheid, maar ook in financieel, digitaal, sociaal en inhoudelijk opzicht. Bezoekers moeten zich welkom voelen, ongeacht afkomst of achtergrond.

▪ **Culturele diversiteit:**

Het museum is zich bewust van de monocultuur die in de huidige samenstelling van personeel en publiek lijkt te zitten. In 2026 zal een inventarisatie van mogelijke maatregelen worden uitgevoerd.

Toepassing Code D&I

- Diversiteit en inclusie zijn ieder jaar expliciet onderwerp van gesprek in het bestuur. Hierbij gaat met name aandacht uit naar het personeelsbestand, zowel betaald als vrijwillig.
- Het museum ontwikkelt educatieve projecten die aansluiten op de (belevings)wereld van leerlingen, ongeacht culturele en religieuze achtergrond.
- Het museum werkt aan inclusiviteit in taalgebruik en uitstraling. Het museum heeft in de collectiedatabase gedateerde en ook pijnlijke terminologie aangepast, en doet dit ook als het gaat om terminologie rondom fysieke en mentale beperkingen.
- Het museum ontwikkelt initiatieven voor het verbeteren van terminologie en niet-gewenst taalgebruik.

Bijlage 3: Fair Practice Code

Het Nederlands Tegelmuseum onderschrijft de Fair Practice Code. Met inachtneming van de onderschreven Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie reageert het museum onderstaand middels het principe 'pas toe of leg uit' op de aanbevelingen.

- Tegenover werk staat een eerlijke vergoeding
- Het bestuur volgt waar mogelijk voor de honorering het beloningsbeleid uit de cao en het AWWN-functiehuis.
- Het opleidingsbudget is 1% van de jaarlijkse loonsom. Er is een opleidingsbeleid.
- Opleidingen kunnen ook gevolgd worden door medewerkers met een tijdelijk contract.
- Freelance-medewerkers worden eerlijk en marktconform betaald.
- Freelance-medewerkers en ingehuurde bedrijven behouden hun auteursrecht.
- Stagiairs: het Nederlands Tegelmuseum past de richtlijn stagevergoeding van de museumvereniging toe.
- Vrijwilligers ontvangen, indien relevant, een reiskostenvergoeding.
- Met vrijwilligers worden beoordelingsgesprekken gevoerd.
- Bij pitches wordt professionele arbeid van de deelnemers vergoed.
- Indien aan de orde vergoedt het Nederlands Tegelmuseum kunstenaars conform de regeling van het Mondriaan Fonds.

Transparantie

- Het Nederlands Tegelmuseum plaatst sinds 2020 de jaarrekening en het jaarverslag op de eigen website.
De Governance Code Cultuur, de Code Diversiteit & Inclusie, het profiel van het bestuur van toezicht en deze Fair Practice Code maken daar onderdeel van uit. Er wordt verantwoording afgelegd over activiteiten en handelingen in het betreffende jaar in relatie tot de diverse codes.

Duurzaamheid

- In het opleidingsbeleid is beschreven welke ruimte er tot ontwikkeling van medewerkers is. Dat behelst het bevorderen van de kwaliteit van het eigen werk, het creëren van interne mobiliteit om doorstroming te bevorderen alsmede het bieden van opleidingen die medewerkers kansen bieden op de arbeidsmarkt.

Vertrouwen

- De code stelt dat 'er ruimte moet zijn voor maatwerk, bijvoorbeeld op het gebied van gestelde subsidie-eisen en bedrijfsdoelen'. Tevens moet 'er balans zijn tussen transparantie/bureaucratie enerzijds en het belang van de individuele instelling anderzijds'.
- Het Nederlands Tegelmuseum gaat op zorgvuldige wijze om met representatie en vermelding, door toezicht op eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafdracht. Dat gebeurt middels contractafspraken, middels publicaties in analoge en digitale media, in colofons en aftitelingen.

Foto: Kim Kok

Jaarverslag

Stichting Nederlands Tegelmuseum 2025

Eikenzoom 12

6731 BH Otterlo

Telefoon 0318 591519

info@nederlandstegelmuseum.nl

www.nederlandstegelmuseum.nl

Colofon

Teksten: Medewerkers Nederlands Tegelmuseum

Redactie: Gerda Brust

Vormgeving: Paula van Remmen van DVVR

Afbeelding voorzijde: detail uit Een Deftig Gezelschap

Foto voorzijde: Marjon Gemmeke

© Nederlands Tegelmuseum